

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТНОПОЛІТИЧНА БЕЗПЕКА РЕГІОНУ

Освітня програма “Політологія”
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність **052 Політологія**

Галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

Затверджено на засіданні кафедри
політології,
протокол № 07 від 07.12.2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Етнополітична безпека регіону
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач (-і)	Монолатій Іван Сергійович
Контактний телефон викладача	+380955826111
E-mail викладача	ivan.monolatii@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	упродовж вивчення курсу згідно розкладу
2. Анотація до курсу	
Навчальна дисципліна «Етнополітична безпека регіону» є вибірковою компонентою освітньої програми підготовки фахівців з політології за освітнім рівнем «бакалавр». Курс складається з двох змістовних модулів. Перший – присвячений вивченню місця системного аналізу в етнополітичній науці, предмету, структурі та основним поняттям етнополітичної безпеки, аналізу сучасних підходів щодо етнічних периферій, етнічного (національного) сепаратизму, етнонаціональної ідентичності. Другий – сутності, структурі та функціям етнополітичних потенціалів регіону, взаємозв'язку та взаємовпливу елементів етнополітичної системи, механізмам її функціонуванням, сучасним теоріям вивчення етнополітичного конфлікту.	
3. Мета та цілі курсу	
Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомити студентів із предметом і методами досліджень етнополітичної безпеки, з'ясувати сутність, основні підходи щодо визначення, структуру, функції та типологію етнополітичної безпеки регіону, зі станом і перспективами забезпечення етнополітичної безпеки в Україні, зокрема на регіональному рівні. Метою викладання дисципліни також опанування студентами системного підходу щодо аналізу етнополітичної сфери життя суспільства. Основними цілями вивчення дисципліни є опанування студентами понятійно-категоріального апарату, світового і українського досвіду реалізації державної етнонаціональної політики на регіональному рівні, забезпечення етнополітичної складової національної безпеки.	
4. Компетентності	
Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки. Загальні компетентності. ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності СКО3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.	
5. Результати навчання	

PH01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.			
PH08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.			
PH09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.			
PH10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.			
6. Організація навчання курсу			
Обсяг курсу			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		16	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		18	
самостійна робота		56	
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
сьомий	Політологія	четвертий	вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			
		кількість годин	
<i>Тема</i>		Лекції	Семінарські заняття
			Самостійна робота
Тема 1. Етнічність і безпека. Етнічні проблеми безпеки.		2	2
Тема 2. Теоретико-методологічні підходи у вивченні етнополітичної безпеки.		2	2
Тема 3. Політизація етнічності. Етнонаціональні ідентичності.		2	2
Тема 4. Етнонаціональні конфлікти і суперечності.		2	4
Тема 5. Потенціали етнополітичної безпеки.		2	2
Тема 6. Націоналізм і сепаратизм як виклики і загрози для етнополітичної стабільності.		2	2
Тема 7. Міграційні процеси у контексті етнополітичної безпеки.		2	2
Тема 8. Державна етнополітика: центр – регіон – периферія.		2	2
<i>Перелік питань для обговорення на лекції та семінарських заняттях, список літератури для підготовки до кожного заняття та завдання для самостійної роботи, перелік індивідуальних науково-дослідних завдань та вимоги до їх виконання визначені робочою навчальною програмою навчальної дисципліни та розміщені в системі дистанційного навчання.</i>			
7. Система оцінювання курсу			
Загальна система оцінювання курсу	Структура розподілу балів передбачає: 1) відповіді на семінарських заняттях – 30 балів; 2) написання контрольної письмової роботи – 10 балів; 3) виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру – 10 балів (з них 5 балів – за проєкт, 5 балів – за представлення).		

	4) написання екзаменаційної роботи – 50 балів. Загальна кількість – 100 балів.
Вимоги до письмової роботи	Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: – виявлення розуміння сутності понять і термінів – 3 бали; – вміння структурувати основні принципи та методи дослідження – 4 бали; – знання теоретичних засад, завдань, методів – 3 бали; Загальна кількість – 10 балів.
Семінарські заняття	На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні від 2 до 5 балів. При переведенні в бали в сумі можна набрати 30 балів. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.
Підсумковий контроль	Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання: 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. Візуалізована презентація на семінарське питання не повинна перевищувати 20 слайдів. Однак слід пам'ятати, що візуалізована презентація тільки доповнює підготовлену основну відповідь студента (-ки). 2) індивідуальної роботи. Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю (екзамен) в січні за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 26 і більше балів.
8. Політика курсу	
• <i>Політика щодо дедлайнів та перескладання.</i> Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). • <i>Політика щодо академічної доброчесності.</i> Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних 4 пристроїв). • <i>Політика щодо відвідування.</i> Відвідування занять є обов'язковим компонентом	

оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та доповіді мають бути авторськими оригінальними. Можливе зарахування результатів неформальної освіти у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

9. Рекомендована література

1. Бочковський О. І. Боротьба народів за національне визволення. Націологічні нариси // *Ольгерд Іполит Бочковський. Вибрані праці та документи*. Том II. Київ: Дух і Літера, 2018. С. 285-602.
2. Брюейкер Р. *Переобрамлений націоналізм. Статус нації та національне питання у новій Європі*. Пер. з англ. О. Рябов. Львів: Кальварія, 2006. 280 с.
3. Габермас Ю. *Залучення Іншого. Студії з політичної теорії*. Пер. з нім. А. Дахній. Львів: Астролябія, 2006. 416 с.
4. Донскіс Л. *Збентежена ідентичність і сучасний світ*. Пер. з англ. О. Буценка. Київ: Факт, 2010. 311 с.
5. Донскіс Л. *Сучасність у кризі. Діалог про культуру причетності*. Пер. з англ. Н. Комарової. Київ: Дух і літера, 2022. 320 с.
5. *Жити разом: поєднання різноманіття і свободи в Європі XXI століття*. Доповідь Групи видатних осіб Ради Європи. Пер. з англ. Львів: Літопис, 2011. 111 с.
6. *Етнополітична безпека України: політико-правові механізми протидії етнополітичній дезінтеграції держави: Наукова записка / Горбатенко В. П. (керівник авт. кол.), Шемшученко Ю.С., Кресіна І.О., Стойко О.М.* Київ: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2015. 80 с.
7. Лазарович М. *Етнополітика української влади доби національно-визвольних змагань 1917-1921 рр.: компаративний аналіз*. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 760 с.
8. Монолатій І. *Етнопериферійність. Участь суб'єктів західноукраїнської етнополітичної сфери в міжетнічній взаємодії, міждержавних конфліктах і культурі пам'яток*. Дрогобич: Посвіт, 2022. 576 с.
9. Монолатій І. *Особливості міжетнічних взаємин в західноукраїнському регіоні в Модерну добу*. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2007. 280 с. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0006331
10. Монолатій І. *Інші свої. Політична участь етнічних акторів пізньогабсбурзьких Галичини і Буковини*. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2012. 432 с. <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=9266>
11. Монолатій І. *Разом, але майже окремо. Взаємодія етнополітичних акторів на західноукраїнських землях у 1867-1914 рр.* Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2010. 736 с. <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=9267>
12. Поппер К. *Відкрите суспільство та його вороги*. Том 1: У полоні Платонових чарів. Пер. з англ. О. Коваленко. Київ: Основи, 1994. 444 с.
13. Сміт Е. Д. *Культурні основи націй. Ієрархія, заповіт і республіка*. Пер. з англ. П. Таращук. Київ: Темпора, 2010. 311 с.
14. Сміт Е. Д. *Нації та націоналізм у глобальну епоху*. Пер. з англ. М. Климчука, Т. Цимбала. Київ: Ніка-центр, 2006. 313 с.
15. Снайдер Т. *Криваві землі. Європа між Гітлером і Сталіним*. Пер. з англ. Київ: Laurus,

2018. 492 с.

16. Снайдер Т. *Чорна земля. Голокост як історія і застереження*. Пер. з англ. Київ: Медуза, 2017. 394 с.

17. Monolatii I. *W Europie, obok Europy, dzięki Europie. Dylematy historii, polityki i bezpieczeństwa Ukrainy*. Płock: Wydawnictwo Naukowe Mazowieckiej Uczelni Publicznej w Płocku, 2020. 233 s.

18. Monolatii I. *Metropolia versus peripheria. Studia nad etno- i geopolityką dawnych Kresów Wschodnich I Rzeczypospolitej na przełomie XIX i XX wieku*. Piotrków Trybunalski: Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie, 2015. 432 s.

19. Monolatii I. Together, But Almost Alone? On the Ethno-Political Aspects of Interethnic Interactions of West-Ukrainian Lands in 1867-1914. *Central European Papers*. No 1/2014, p. 9-24. https://cep.slu.cz/artkey/cep-201401-0002_Together-But-Almost-Alone-On-the-Ethno-Political-Aspects-of-Interethnic-Interactions-of-West-Ukrainian-Lands.php

20. Mosora M. Separatism as a political phenomenon – an analysis. The EU's experiences and lessons for Ukraine. *Przegląd Sejmowy*. Nr 4(171)/2022, s. 229-244. [https://orka.sejm.gov.pl/przegląd.nsf/0/1BEBCD5039CBACCBC12588C200753B69/\\$file/13_Mykhailo%20Mosora_PS_2022_4\(171\)_A.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/przegląd.nsf/0/1BEBCD5039CBACCBC12588C200753B69/$file/13_Mykhailo%20Mosora_PS_2022_4(171)_A.pdf)

Викладач

I. С. Монолатій